

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LIV - NÚM. 259 - SETEMBRE-DESEMBRE DE 2018

**Conversa amb fra Eduard
La Postveritat
Santa Isabel d'Hongria
Fiódor Dostoievski**

ÍNDEX

EDITORIAL

EL LENGUATGE

Josep Manuel Vallejo 85

ESPai FRANCISCÀ

Articles

DISCURS DEL PAPA FRANCESC

ALS CAPUTXINS 86

CONVERSA AMB FRA EDUARD REY

Marta Palau 88

LA POSTVERITAT

Josep Manuel Vallejo 96

APRENDE I DESAPRENDE

Jacint Duran 98

QUI ESTIMA LA PRÒPIA VIDA, LA PERD

Llorenç Sagalés 99

L'ESPIRITUALITAT DE SANT FRANCESC

EN SANTA ISABEL D'HONGRIA

Enric Emo 101

EL BATEIG DEL GRAN RABÍ DE ROMA

Frederic Raurell 107

CAL AMAGAR EL BÉ PERQUÈ NO ES PERDI

Kajetan Esser 111

ESPai CENTRAL: RECERCA 72

DOSTOIEVSKI, ESCRITURA FRENTE AL NIHILISMO

Ignacio Peyra

ESPai ARTÍSTIC

PREGÀRIA D'UN NOI

Janusz Korczak 117

LLIBRES

DONES SILENCIADES.

EL LLEGAT DE SOR EULÀRIA ANZIZU

(1868-1916) AL MONESTIR DE PEDRALBES 119

GOBERNAR ES SERVIR.

ENSAYO DE DEMOCRACIA MEDIEVAL 119

FRANCESC D'ASSÍS, PROFETA DE L'EXTREM

120

PER CAMINS D'ASSÍS AMB FRANCESC

120

Foto coberta:
“Impressió, Sol Naixent”
Claude Monet, 1872.

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Enric Emo
Jesús Romero
Gemma Cervera
Marta Palau

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldeiaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 20 €
De suport: 30 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

EDITORIAL

EL LLENGUATGE

FRA JOSEP MANUEL

Emparaular la realitat¹ és una de les activitats que ens defineixen com a humans, donar nom a les coses externes, posar nom a allò que ens passa per dins...

Sense llenguatge no hi ha realitat, tal com deia el senyor Gabriel Magalhães: “Què és primer, el llenguatge o la realitat?” Per això, és tan important cuidar el llenguatge, conèixer-lo, fer-lo rigorós, verídic, precís. Confuci deia que si hom vol reformar la societat, ha de començar pel llenguatge.

Per això, és tan preocupant que en els nostres dies regni l’anomenada Postveritat, que defensa la no existència de la veritat, que tot és interpretació subjectiva i que tant val un discurs com el contrari. Amb la qual cosa triomfa qui té més poder i més mitjans de comunicació per imposar les seves idees.

Si no hi ha informació objectiva, la llibertat d’opinió és una farsa i la democràcia perilla.

1. Expressió encunyada pel monjo Lluís Duch, recentment traspasat. EPD.

DISCURS DEL PAPA FRANCESC ALS CAPUTXINS

Amb motiu del 85^è. Capítol General dels Caputxins reunits a Roma, el Papa Francesc els va adreçar aquestes paraules.

Aquí tinc un discurs preparat, però és massa formal per a compartir-lo ara amb vosaltres, Caputxins. Prefereixo parlar-vos així, des del cor. A tu (dirigint-se al nou Ministre General Fra Roberto Genuin), t'auguro el millor: ets el quart General que jo conec. Primer vaig conèixer Flavio Carraro, amb qui vaig ser company en el Sínode del 1994; després, John Corriveau, que ens va robar un eixerit caputxí de l'Argentina per fer-lo conseller, però després m'hi vaig tornar fent-lo bisbe (riu, riuen). Després Mauro Jöhri, que, com a bon suís ha portat endavant les coses

amb bon sentit –*bon sentit*–, amb sentit de la concreció, de la realitat; i, com tots els qui saben parlar idiomes i també el dialecte, és un que baixa als detalls de la vida. I ara tu, el quart. T'auguro el millor, a tu i als nous consellers.

Aquest matí jo pensava en vosaltres. Ho has dit en el teu discurs: primer de tot, els Caputxins són “els frares del poble”, és una característica vostra: la proximitat a la gent. Ésser propers al poble de Déu, propers. I la proximitat ens dona aquella ciència de la concreció, de la saviesa –és més que ciència: és una saviesa. Proximitat a tots, i

sobretot als més petits, als més descartats, als més desesperats. I també a aquells que són més allunyats. Penso en fra “Cristoforo (dels *Promesi sposi*)”, el vostre “fra” Cristoforo. Proximitat: voldria que aquesta paraula quedés en vosaltres, com un programa. Proximitat al poble. Perquè el poble té un gran respecte per l'hàbit franciscà. Una vegada el cardenal Quarracino em deia que, a Argentina, a vegades algun menjacapellans dirigeix alguna paraulota a un capellà, però mai, mai un hàbit franciscà no ha rebut un insult, perquè és una gràcia. I vosaltres Caputxins teniu aquesta proximitat: conserveu-la. Sempre propers al poble. Perquè sou els frares del poble.

Recentment, a Irlanda (Dublín), he vist aquella vostra obra a favor dels descartats i he quedat commogut. I la bonica paraula que ha dit el superior d'aquella casa, l'ancià fundador, ha estat: “Nosaltres, aquí, no demanem d'on vénem, qui ets tu: ets fill de Déu”. Aquesta és una bella característica. Comprendre bé, cara a cara, les persones, sense condicions. Tu, entra, després ja ho veurem. És un carisma vostre, la proximitat: conserveu-lo.

Després una altra cosa típica dels Caputxins: sou homes capaços de resoldre els conflictes, de fer la pau, amb aquella saviesa que ve precisament de la proximitat; i sobretot posar la pau en les consciències. Aquell “aquí no se'ns pregunta, aquí se'ns escolta”, que he dit d'aquell Caputxí irlandès, vosaltres l'exerciu tan bé en el sagrament de la Confessió i de la Penitència. Sou homes de reconciliació. Recordo la vostra església a Buenos Aires: quanta gent, de tota la ciutat, anava a confessar-s'hi. Perquè aquests t'escolten, et somriuen, no et demanen coses i et perdonen. I això no significa ser “de la màniga ampla”, no, això és saviesa de reconciliació. Conserveu l'apostolat de la confessió, del perdó: és una de les coses més boniques que teniu, reconciliar la

gent. Sigui en el sagrament, sigui en les famílies: reconciliar, reconciliar. I cal tenir paciència per a això, no paraules: poques paraules, proximitat i paciència.

I encara una altra cosa que he vist de la vostra vida: la pregària simple. Vosaltres sou homes de pregària, però senzilla. Una pregària de tu a tu amb el Senyor, amb la Mare de Déu, amb els Sants... Conserveu aquesta simplicitat en la pregària. Pregueu molt, però amb aquesta simplicitat. Homes de pau, de pregària simple, homes del poble, homes de la reconciliació. Així vol l'Església que sigueu: conserveu-ho. I amb aquella llibertat i simplicitat que és pròpia del vostre carisma...

Us agraeixo tot el que feu per a l'Església, us ho agraeixo tant! Continueu així, continueu així, “a la caputxina”... Gràcies!

CONVERSA AMB FRA EDUARD REY

MARTA PALAU

Del 27 d'agost al 15 de setembre els frares caputxins van celebrar a Roma el Capítol General de l'Orde, amb la participació de 189 frares representants de 106 països dels cinc continents. Parlem amb fra Eduard Rey, provincial de Catalunya, que hi ha representat la nostra Província.

¿En què consisteix un Capítol General?

El Capítol General es celebra cada sis anys i és el moment en què es troben tots els provincials de l'Orde. Les Províncies amb més de cent frares poden enviar més representants. I les Custòdies, que no arriben a ser Províncies, també poden enviar el seu representant. La principal feina és escollir el Consell General: El nou Ministre General, amb un Consell, que abans era de vuit membres, després es va ampliar a nou i aquesta vegada ha passat a ser de deu. I es tracten els temes que estan sobre la taula en aquell moment.

El Capítol General existeix des dels principis de l'Orde. Sant Francesc ja reunia tots els frares un cop l'any per tractar de les coses de la comunitat i per anar desenvolupant la Regla. Després, quan es van dividir per províncies i ja eren massa frares per reunir-los tots junts, almenys els provincials anaven un cop l'any al Capítol. Amb el temps, i expandint-se l'Orde per tot el món, es va ampliar el temps entre capítols i actualment es fa cada sis anys.

¿Com s'ha desenvolupat el Capítol?

Després de la missa inaugural i d'un moment de pregària conjunta, el primer tema que s'ha tractat ha estat l'Informe del Ministre General sobre els sis anys que han passat des de l'anterior Capítol. És un

informe que es presenta en un dia i després hi ha temps per dialogar-hi entre tots.

Algunes sessions es fan a l'aula, amb tota l'assemblea, i altres es fan en trobades per grups lingüístics o de zones geogràfiques, que en aquest cas eren: Europa Nord-Occidental, Itàlia, Europa Oriental, grup de llengua espanyola, Amèrica del Nord i Austràlia, Índia, resta d'Àsia, Brasil, Àfrica. Hi ha un calendari de temes. Alguns es tracten directament a l'assemblea i altres es tracten en els grups. Després el secretari de cada grup exposa les conclusions a l'assemblea.

I això en un context de vida de pregària i fraternitat. Cada dia es resaven laudes i vespres, i es celebrava la missa. També hi havia mitja hora de meditació en comú. I a l'aula mateix es feia la pregària de nona, a mitja tarda. Els dissabtes tarda i diumenges van ser lliures.

¿Quins temes s'han tractat en aquest darrer Capítol?

A part de l'Informe del Ministre General, hi ha hagut el tema de la "Ratio Formationis", un document que vol establir com ha de ser la formació a l'Orde, descrivint què és el que s'ha de treballar a cada etapa. A aquest document s'hi van dedicar tres dies. És un document que ja porta anys d'elaboració. No s'havia d'aprovar en Capítol, perquè això és tasca del Consell General, però el Capítol havia de donar la seva opinió.

Hi ha un tema que el Ministre General, en el seu Informe, va accentuar, que és el canvi en la geografia de l'Orde. D'un Orde que fins fa uns trenta anys era majoritàriament europeu, passem a un Orde on Europa serà gairebé un racó, i serà majo-

ritàriament africà i asiàtic. Això vol dir que els problemes que s'hi han de tractar són molt diferents. A Europa es tracta d'afrontar la disminució i buscar solucions, en alguns llocs gairebé per no desaparèixer, i en altres per intentar mantenir una vida coherent i amb una amplada suficient. A l'Àfrica o a l'Àsia els problemes són uns altres: cases de noviciat o d'estudiants amb massa gent, pocs frares preparats per fer la formació, redefinir províncies que es van fent massa grans... Lligat a això, tenim el tema de la "Col·laboració Fraternal", que consisteix en frares de províncies on hi ha més vocacions, que van a ajudar a províncies que en tenen menys. D'això se'n va parlar. És una realitat que ja està molt madura a l'Orde, perquè ja fa anys que dura i ja hi ha força experiències: De frares polonesos a Àustria o a Bèlgica; de frares indis a França, Alemanya, llocs d'Itàlia, ara amb nosaltres també... Ja comença a tenir un cert recorregut, un cert calat.

Altres temes eren de tipus més jurídics, sobre la Cúria General, que és la comunitat on hi ha el Consell General i que es cuida del govern general de l'Orde. O el tema de les Custòdies, per veure exactament com han de ser, quin ha de ser el seu estatut, etc.

¿Ens pots explicar què són les Custòdies?

Quan l'Orde comença en un lloc, primer es fa una "Domus Presentiae", una casa de presència. Quan es pot enviar més gent i ja hi ha dues o tres cases, es fa una Delegació, que encara és part de la província mare, però ja té una certa entitat pròpia i un frare que fa de delegat. Si creix una mica més i ja comença a tenir vocacions pròpies, llavors es fa una Custòdia. Pot ser Custòdia provincial, si depèn d'una Província, o Custòdia general, si depèn directament del General. Si la Custòdia va creixent i arriba a tenir una estabilitat tant a nivell de vocacions, com econòmic, com de feina, llavors passa a ser una Província.

Actualment, la novetat és que algunes províncies d'Europa es redueixen a Custòdies, perquè no arriben a poder complir amb el que es demana a una Província. Per exemple, a una província se li demana tenir un provincial amb un Consell format per quatre frares, i cada tres anys, com a mínim la meitat s'ha de renovar. No pot repetir tot el Consell. Ara hi ha províncies a Europa que no arriben a tenir frares amb salut suficient com per garantir que cada tres anys renoven el Consell. A una Custòdia no se li demana tant, perquè ja se

suposa que en teoria és una realitat que està creixent i que no té la força per complir amb tot.

La província d'Holanda ara s'ha reduït a Custòdia. Les Custòdies provincials depenen d'una Província i els provincials acostumen a cuidar-se'n molt directament. Respecte a les Custòdies generals, que depenen directament del Ministre General, al final es fa difícil distingir-les d'una Província, perquè com que el Ministre General té un àmbit tan ample, acaba no tenint una cura especial d'aquestes Custòdies generals, de manera que queden una mica desateses. Aquest és un dels temes que es va parlar bastant. En el cas d'Holanda, que ha quedat com a Custòdia general, ha estat donar una solució jurídica, perquè ja portaven temps demanant cada tres anys una excepció a la Santa Seu per poder renovar el Consell sense haver de complir amb tot. Finalment, la Santa Seu va dir que si no podien complir la llei, s'havia de buscar una altra solució. D'alguna manera s'obre un camí que pot ser possible en un futur per a altres llocs.

L'Orde, amb presència a tants països, té una gran riquesa en la diversitat. No deu ser el mateix una fraternitat a Europa que a Àfrica, Àsia, Amèrica... ¿Quin és el carisma caputxí, el nucli que es viu arreu, independentment de la cultura on arrela? I a casa nostra, ¿quins accents s'hi han de subratllar?

D'entrada, el tema del carisma franciscà sempre és complicat, perquè en el cor hi ha una persona, que és sant Francesc. Altres congregacions potser tenen un programa del que volen fer. En el nostre cas hi ha un model que és sant Francesc. La gent es fa franciscana per seguir sant Francesc. Això fa que el carisma franciscà sempre sigui complicat de definir. En el cor hi ha l'atracció d'una persona concreta.

Però hi ha coses en les que tots estaríem d'acord: El tema de la pobresa; la minoritat, intentar fugir del que és el poder; la fraternitat. Quan baixem al que és més concret, sí que hi ha concrecions molt diferents segons els llocs.

Crec que a Europa o als Estats Units, l'accent va molt en la vida fraterna, en part perquè vivim en societats molt individualistes. Per tant, costa que els germans es trobin, i costa que treballin en comú per a una cosa comuna. Això en un lloc com l'Índia, no és problema; tots els frares estan ocupats en coses de la Província, i en general estan en tasques que les poden deixar en qualsevol moment i les pot entomar un altre. De manera que l'accent en la vida fraterna allà no se sent tan urgent, en part perquè és més espontani el trobar-se. En canvi, hi ha un accent molt fort en la pastoral i en l'àmbit social: Tenen escoles, universitats, institucions grans per als pobres... Crec que això precisament hem de defugir avui dia a Europa, perquè en bona part ja està cobert pel món civil, i d'alguna manera dóna ambigüïtat al tema transcendent, que és l'altre tema que aquí tenim més difícil i que en llocs com Àfrica

o Àsia és molt evident. A Europa o Estats Units estem en un moment en què gairebé no sabem definir què ha de ser un frare o un sacerdot, perquè la referència a Déu i al transcendent és molt dèbil en l'ambient. Per tant, crec que hi ha uns accents que Europa i Estats Units demanen, que és l'accent al transcendent, a l'espiritualitat, a allò específicament religiós, i l'accent a la comunitat i la fraternitat, mentre que en altres llocs del món aquestes dimensions són com més evidents per elles mateixes, perquè les cultures mateixes ho porten, i l'accent està posat en l'expansió en el terreny social, educatiu, pastoral...

No obstant això, en el Capítol l'ambient era molt de família entre tots els frares que hi érem i hi havia gent de tot arreu. Jo que tinc la sort de saber algunes llengües, em podia comunicar gairebé amb tothom. Podia anar canviant de taula a l'hora de dinar i em vaig trobar bé a tot arreu.

¿Quins reptes de futur presenta l'Orde?

El gran repte de futur és el d'afrontar la disminució en llocs on l'Orde havia estat molt fort, i afrontar el creixement en llocs on s'està duent un ritme molt gran, que en certa manera desborda.

¿A què creus que es deu això?

Hi ha una raó simplement sociològica: Europa no té fills. I a l'Àfrica, especialment, la població està creixent a marxes forçades; Àsia una mica més continguda. Vaig veure un mapa del món on en una rodona s'agafava l'Índia, la Xina, el Japó, i el sud-est asiàtic, i deia que hi havia més gent dins del cercle que fora.

Parlem de llocs on l'Església és minoritària però fins i tot sent minoritària són molta gent, i més compromesa amb l'Església del que es dona a Europa.

Però tampoc no m'agrada reduir el discurs simplement al tema sociològic o demogràfic. Hi ha la secularització que

es viu a Europa i que tinc la convicció molt clara que és un signe de decadència de la civilització europea. Quan es perd l'ànima, el cos està mort. Si Europa ha perdut l'ànima, està morta. No tinc cap mena d'optimisme en aquest tema.

La secularització ha penetrat la vida religiosa, ens ha penetrat als convents, de manera que hem vist que teníem més aplaudiments si ens dedicàvem a l'àmbit social o cultural. I això que podia ser molt vàlid en el moment en què el més bàsic estava fort, en un moment en què el més bàsic està feble i viu en un ambient que no t'entén, això acaba sent destructiu.

O sigui, per un cantó és veritat que Europa no té fills, que Europa té un problema demogràfic impressionant sobre la taula, i que aquests països tenen molts fills. A Àfrica hi ha moltes conversions al cristianisme. Hi ha països on es bategen milers de persones adultes cada any. La vida religiosa no ha de tenir els números que havia tingut en el passat, no els tornarà a tenir segurament a Europa, però aquesta crisi tan forta crec que no respon simplement a un tema demogràfic sinó que respon també al tema de la secularització, que crec que no es pot mirar simplement com un procés natural, i molt menys com un progrés. Crec que és un signe de profunda decadència.

Abans parlaves de la col·laboració entre províncies. ¿Ens pots explicar una mica el recorregut que ha seguit la província caputxina de Catalunya en aquest sentit?

Fa uns anys vam escriure a la Cúria General a Roma dient que volíem col·laboració. Ens van recomanar una Província. Va ser un primer intent de col·laboració fraterna, però no va acabar de tirar endavant.

La Província de Tamil Nadu, que se situa al sud de l'Índia, es va partir en dues cap el 2011, perquè eren massa

gent. Els del Tami Nadu del Nord tenen frares a França i els del Sud van escriure a Roma oferint-se per col·laborar amb una província europea. Va coincidir que nosaltres vam tornar a demanar col·laboració. Ens vam posar en contacte ara fa un parell d'anys i actualment hi ha quatre frares d'aquella Província amb nosaltres. Fa un any que van venir els tres primers (fra Baskar, fra Edwin i fra Arun) i fa uns mesos un quart (fra Joseph).

Els tres primers que van arribar ja estan molt integrats, fan misses, prediquen, porten joves... Continuen encara assegurant el català, que el tenen una mica feble, i aprenent el castellà. Però crec que aquí hi ha una esperança, si les coses es fan mínimament bé. Per una banda, no esperes que et vingui ningú a solucionar-te la vida, per tant no demanes impossibles a aquell que ve. I, per altra banda, procura cuidar-te d'aquelles persones i obrir-los els espais perquè puguin desenvolupar-se, tenint en compte que ells venen d'una realitat on la dimensió pastoral té més pes que el que té potser per a nosaltres. El que trobo també en ells és molt bona voluntat i molta disponibilitat, moltes ganes d'adaptar-se, de conèixer...

La col·laboració entre Províncies formarà part del futur normal de l'Orde caputxí a Europa, i no només dels caputxins. Els carmelites també tenen una comunitat d'indis a Tarragona, els claretians també... Hi ha bisbats que tenen bastants capellans africans. I el recolzament vindrà més d'Àsia i d'Àfrica que d'Amèrica Llatina, que aconsegueix mantenir-se, però ja no creix. A Amèrica Llatina comença a penetrar la secularització europea amb força. Allà tenen el problema que, sense haver arribat a ser el que havien estat les províncies religioses d'Europa, hauran de fer front a la davallada. De fet, la província d'Argentina ja ha demanat ajuda a l'Índia. I és possible que altres llocs d'Amèrica Llatina aviat estiguin demanant el mateix.

És maca la consciència que tenen els quatre de ser missioners en terres catalanes

Sí. Ells tenen clar que han vingut com a missioners. Fra Arun diu que han vingut "to shoulder". Jo no havia sentit mai la paraula "shoulder", que significa espatlla, utilitzat com un verb. Seria com dir que han vingut a "arrimar el hombro", a recolzar l'Església d'Europa. Trobo que és una imatge bonica. No es proposen com els salvadors, sinó amb actitud de treballar conjuntament.

I el “Projecte Europa”, ¿què és?

Són fraternitats que s'estan fent a Europa, amb frares de diferents països europeus, per tal que la vida caputxina es visqui plenament d'acord amb les Constitucions de l'Orde i posant els accents de vida de pregària, de vida fraterna i d'evangelització. El problema dels religiosos joves a Europa, en general, caputxins o no, és que són pocs i, a més, van de corcoll perquè tenen cinquanta mil feines i han de tapar cinquanta mil forats. No hi arriben. Aquesta és la situació a Europa, pocs frares joves que hi ha, i els hi cau tot al damunt. Ja es veu que hi hauran coses que s'hauran de deixar caure perquè senzillament no es podran sostenir. Per tant, obligar els frares joves a desgastar les seves energies en segons què, ja es veu que no tindrà futur... Per això la idea és oferir uns espais on alguns d'aquests frares joves puguin fer una vida més centrada en la fraternitat i l'espiritualitat.

El “Projecte Europa” va començar fa potser més de deu anys a França, on es va fer la comunitat de Clermont-Ferrand. La persona que ho va promoure, fra Pio Murat, va ser nomenat conseller general fa sis anys, i ell des de Roma ha intentat impulsar aquesta idea a altres llocs.

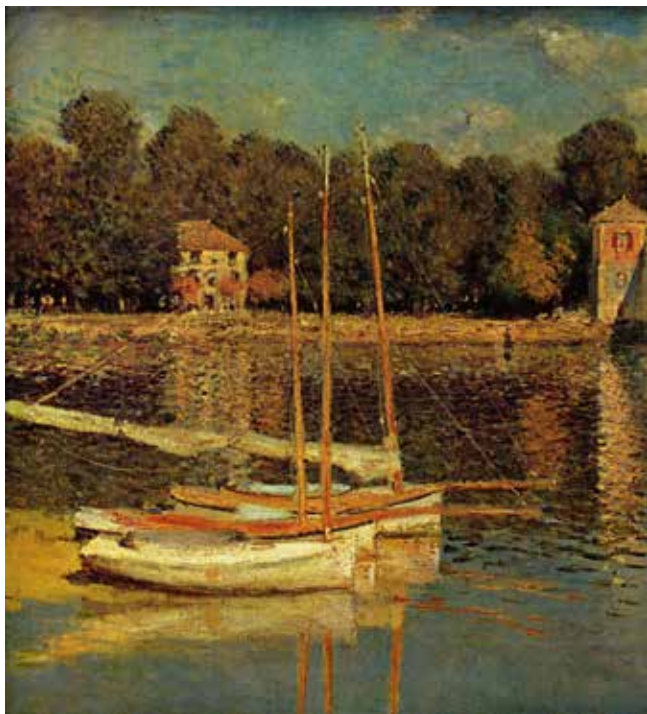
En aquests primers passos un s'adona que s'han d'establir bé els criteris per triar les persones. És a dir, jo puc ser un frare amb molt d'èxit a la pastoral a Itàlia però si em porten a Irlanda, potser no m'adapti. Vam fer una trobada a Venècia fa tres o quatre anys on van venir tots els que voluntàriament estarien disponibles per al projecte, però no sempre la persona que s'ofereix per fer una cosa és la més apta per fer-la. Hi ha un tema de discerniment de les persones que demana un cert treball.

A França hi ha un provincial que està convençut d'aquest projecte. Ell lidera. Però si el lideratge del provincial és feble o la convicció no és tan clara, la cosa es fa més difícil.

I, finalment, sense aportació de gent de l'Índia i d'Àfrica es fa difícil, perquè els joves estan aguantant moltes coses, però tampoc pots deixar-ho ensorrar tot alegrement. Un procés de disminució és dolorós, però és un procés, no pots entrar ja a enderrocar.

Un dels dies del Capítol va anar a Assís. ¿Amb quin sentit?

El sentit d'anar a Assís és anar a la font. Se sol fer el jurament del nou General i del seu Vicari davant la tomba de sant Francesc. Vam tenir missa a la Basílica de sant Francesc, i després vam anar a la tomba on van jurar els càrrecs i van fer la professió de fe. Vam dinar al menjador del Sacro Convento i la tarda la vam tenir lliure. Al vespre ens vam trobar a la Domus Laeticiae, que és la casa d'acollida de pelegrins i hostes que tenim els caputxins, que s'ha renovat, i amb aquest motiu es va fer una benedicció. El bisbe d'Assís va presidir-nos les vespres i ens va fer un sermó molt bonic.

A nivell personal, ¿algun moment viscut al Capítol i que recordes de manera especial?

Recordo la visita que vam fer també al Sant Pare. Tenia un discurs escrit però ens el va donar i va dir que ja ens repartirien còpies. Llavors, va parlar espontàniament. Va posar alguns accents sobre el que demanava als caputxins: Que fóssim gent de reconciliació, que donem pau a les consciències. A ell li agrada molt l'exemple dels sants confessors caputxins –crec que ell també havia tingut un confessor caputxí en algun moment. Té la idea del caputxí com a confessor. I ens va dir que el confessor no ha de fer preguntes, sinó que representa la misericòrdia de Déu. També ens va dir que mantinguéssim una vida de pregària simple, senzilla, i que fóssim propers a la gent.

L'ocasió d'anar a veure el Papa va ser molt bonica. Érem més de 200 frares perquè a més dels del Capítol es van

afegir altres que van aprofitar l'ocasió. Al final vam passar tots a donar-li la mà al sant Pare i el que em va impactar molt és que la donava molt personalment: t'estrenyia la mà, et mirava als ulls, et somreia... Tot i que no va haver-hi cap intercanvi pròpiament, veies que estava present en el gest, i que hi havia un autèntic acolliment.

Va haver-hi moments festius, en què cada zona va preparar plats. Els espanyols van preparar sangria i truita de patates –que, per cert, vam estar com quatre dies amb una olla plena de sangria. Tenir ocasió de compartir amb els frares de Tamil Nadu del Sud, amb el provincial i el vicari, va ser per a mi molt bonic, perquè vaig sentir que hi havia ja una mena de proximitat, de comunió, d'amistat. Vam tenir moments informals molt macos, de xerrar i compartir, amb ells, i també amb altres. Anar coneixent el que viuen uns i altres i dialogar, és molt enriquidor.

La litúrgia que van fer els siro-malabars de l'Índia em va agradar, perquè a mi m'agraden les litúrgies orientals, però va quedar una mica pobra perquè celebraven ells davant d'una assemblea que estava absolutament perduda, perquè és un ritu molt diferent al llatí.

Va haver-hi alguns dies en què els africans, indis, indonesis van cantar. Em va impactar molt com cantaven de bé i fort els indonesis. Els africans van fer un ofertori en una missa amb una processó ballada. Aquestes coses són boniques de veure, de participar.

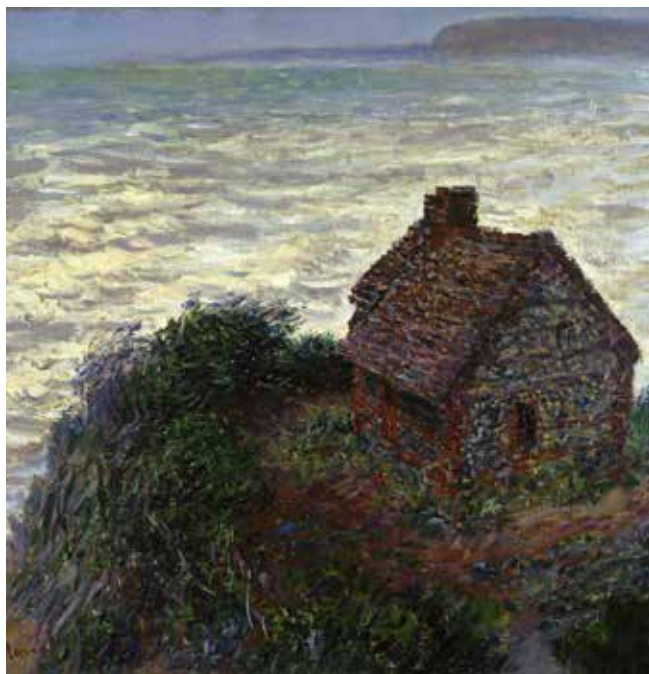
Normalment cada dia hi havia una litúrgia tots junts i una per grups lingüístics. Amb el grup llatinoamericà-espanyol també tinc un bon record. Hi havia una bona entesa, un bon diàleg. Ens vam avenir. Em va tocar fer de secretari del grup i sortir a l'aula a exposar el que havíem parlat en el grup.

Un altre aspecte és que ens van donar una tauleta tàctil a cada un. Sembla que amb la quantitat de paper que genera un Capítol (material per a les litúrgies, informes...) sortia més econòmic donar una tauleta a cada capitular, i també era més ecològic. Va anar molt bé. No vam gastar cap paper. Cada dia ens descarregàvem tots els documents que necessitàvem.

I destacar també els frares que van fer tota la feina de logística. El secretari del Capítol era un frare de Tamil Nadu del Sud, fra Damian, que, a més de treballar molt, sempre estava amb un somriure, sense perdre la calma. Vaig descobrir que de tots els cognoms que hi havia, que eren molts i ben estranys alguns, el que li costava més de dir era el meu segon, Puiggròs. No sabia com dir-ho. Pronunciava alguns ben estranys, perquè els cognoms de Madagascar són quilomètrics, però Puiggròs era el que el tenia més despistat. Després d'haver-ho provat dues vegades, em va venir a trobar expressament per preguntar-me.

¿Vols dir-nos alguna cosa abans d'acomiar-nos?

Sí. El nou General, el vicari i dos dels consellers són especialistes en Dret Canònic. Un altre conseller és advocat de Dret Civil. Tot el Capítol va acabar prenent un caire molt pràctic. No crec que hagi estat el Capítol més espiritual que ha existit en la història de l'Orde, però suposo que això també respon a un moment on els problemes, d'alguna manera, són molt nous i, per tant, demanen gent que estiguin acostumats a prendre decisions i tinguin clares les eines per fer-ho. El General que ara ha plegat, fra Mauro Jöhri, era una persona molt profunda, espiritual, també tenia un cert coneixement de la psicologia... Crec que ha fet tot un magisteri que s'hauria de conservar. Però ara potser el que l'Orde ha demanat és gent amb un esperit més pràctic, més pragmàtic, conservant aquest magisteri, però en un moment en què l'important és resoldre els problemes del decreixement, del creixement i d'un Orde que s'expandeix per mil cultures i que necessita tenir uns carrils clars.

LA POSTVERITAT

EN OCASIÓ D'UNA CONFERÈNCIA DE J. GARCÍA DEL MURO

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

El professor García del Muro és doctor en Filosofia i ensenya Ètica i Història de la Filosofia Medieval a la Facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull. És un home de formació clàssica, forjat en la Metafísica, però molt interessat per la problemàtica de la nostra cultura actual. Ha publicat estudis sobre el consumisme, sobre l'alienació de la cultura contemporània i l'abandó dels grans valors ètics per la vida fàcil i còmoda.

Aquest any ha publicat un llibre sobre la Postveritat: *“Good Bye, Veritat. Una aproximació a la Postveritat”*, Pagès Editors 2018, del que ens va parlar en una conferència a Pompeia (novembre 2018).

D'entrada, el professor G. del Muro ens va dir que el concepte clàssic de veritat, com a adequació del discurs a la realitat, està en crisi des de la segona meitat del segle XX: “Creure massa en la veritat ens ha portat al dogmatisme i als totalitarismes. Per tant, per reduir la violència s'ha de diluir la noció de veritat”, aquest és un dels principis del pensament feble de l'anomenada Postmodernitat.

¿Quin serà doncs ara el criteri de veritat? Doncs, un criteri intern: la subjectivitat. Veritat serà tot allò que jo vull que sigui veritat.

Tal com deia el professor Carles Llinàs¹ a la presentació del llibre², no és que la

postveritat s'identifiqui amb la mentida, qui menteix accepta l'existència de la veritat, sinó que la postveritat postula la no existència de la veritat, cosa que Nietzsche ja va avançar fa temps: “Ja no hi ha fets, sinó sols interpretacions”.

Actualment no ens interessa la veritat, sols valorem l'opinió i l'emoció, i preferim una explicació falsa que cap explicació. Al segle XXI vivim amb una credulitat sorprenent. I aquesta alienació i capacitat de manipulació és aprofitada per la política que s'ha contaminat amb el món fictici de la publicitat: més que presentar fets pretenen encomanar emocions i entabanar amb la retòrica. És la nova sofística³.

El professor del Muro insistia en el “criteri tribal” per acceptar una afirmació, és a dir: “Que ho diuen els meus” o que “ho diu el meu líder”, amb l'aggravant actual que Google o les xarxes m'envien la informació ja seleccionada perquè m'agradi o m'interessi, amb la qual cosa la nostra visió cada vegada és més pobra i tendim a fer dels nostres grups compartiments estancs, illes que no es comuniquen, la qual cosa fa que no coneguem els qui no són “dels nostres”, amb el consegüent perill per a la convivència i la democràcia.

Quan connectes a Facebook el que t'apareix a la pantalla és allò que l'algoritme diu que has de veure. Ell “sap” les coses que més t'interessen. Els algoritmes no són de domini públic. Pertanyen a empreses privades i responen, evidentment, als seus interessos comercials particulars.

3. Els sofistes eren filòsofs grecs que en lloc de cercar la veritat, pretenien convèncer amb el discurs, segons els seus interessos.

1. Professor de Lògica i Filosofia del Llenguatge de la Facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull, col·lega i amic de l'autor.

2. A la llibreria Alibri amb la participació de Xavier Antich, Carles Llinàs, Andreu Grau i Eulàlia Pagès de l'editorial Pagès, el 26/09/2018.

La directora de The Guardian afirmava que “la versió del món que ens trobem cada dia en el nostre entorn personal ha estat invisiblement seleccionada per reforçar les nostres creences preexistents”.

Citant el llibre de Jaron Lanier “*Contra el rebaño digital*”⁴, l'autor diu que per conèixer una societat cal resseguir el rastre del diner que marcarà les prioritats i on hi ha els veritables interessos. Si el diner acaba en Google o Facebook vol dir que aquesta societat està més interessada en la manipulació que en la veritat (p. 61).

Sembla com si els pensadors que han promogut la cultura de la postveritat no s'adonessin que sense veritat no hi ha manera d'apuntalar cap principi moral de validesa universal (p. 77).

4. Editorial Debate, 2011.

Un cop clausurat el concepte de veritat (Rorty i els postmoderns⁵), mai no es podrà justificar que certs valors morals són preferibles a altres. El professor G. del Muro acusa a aquests autors d'incoherència quan encara conserven restes de legitimitat moral moderna per condemnar el racisme, la intolerància, el masclisme o la tortura (p. 78). ¿Per què haurien de ser preferibles aquests valors als seus contraris? És el que deia un dels joves de la Banlieue parisenca que cremava autobusos; quan un periodista li preguntà per què ho feia, la resposta va ser: “¿I per què no?”...

La manera com estem servint-nos d'internet afavoreix el no-pensament. Es delega el pensament en la tecnologia, es guanya temps i comoditat, però es perd el més important.

Des de la segona guerra mundial, llibertat és igual a afebliment de les certeses, que ens portaria a la convivència pacífica. Però l'actitud d'abdicament intel·lectual ens porta a una altra mena de totalitarisme relativista tot i intentant fugir del suposat totalitarisme de la raó.

Si segons aquests autors tot és caos, no hi ha ordre, si no existeix l'objectivitat, un intent objectivador de la realitat és tan enganyós com qualsevol altre. Per tant, tot val. I que a ningú se li acudeixi anteposar el seu al teu.

El resum d'aquest panorama tan desolador serà que:

“Veritat és tot allò que ets capaç de defensar amb èxit”. És qüestió de poder i de mitjans de difusió. A la qual cosa l'autor oposarà com a antídoto, al final del llibre, la frase d'Hannah Arendt: “...La llibertat d'opinió és una farsa si hom no garanteix la informació objectiva i no accepta els fets mateixos...”

5. Richard Rorty, autor de *Objetividad, relativismo y verdad*, junt amb Gianni Vattimo, autor de *Adiós a la verdad*, entre altres, són capdavaners del pensament postmodern.

APRENDRE I DESAPRENDRE

FRA JACINT DURAN

La informàtica ens recorda una i altra vegada que no tenim prou en saber fer bé el nostre ofici, el nostre treball, sinó que cal aprendre a aprendre. Perquè aprendre forma part constant del nostre treball i de la nostra vida. No n'hi ha prou en saber fer bé el treball, cal anar ampliant constantment per actualitzar i incorporar nous instruments i mitjans que, a la llarga, ens fan més eficaços, però que, a la curta, ens compliquen la vida. Per això cal incorporar l'actitud i la disposició constant per aprendre. Cal saber aprendre.

Però també cal saber desaprendre. Cal saber esborrar. Cal saber suprimir actituds, sabers que en lloc d'ajudar encallen. Així parlava un actor que va passar a ser director de teatre. Certament que hi ha habilitats que són molt preuades per ser un bon actor, però en canvi s'han de desaprendre per ser director.

I això ens passa també en la vida quotidiana. Hem de saber sempre aprendre dels altres, de situacions noves. Però també hem de saber desaprendre tot allò que en lloc de fer-nos "directors" de la nostra vida ens fa simples "actors". O sigui, que anem seguint un guió que ens és donat.

La nostra fe ens vol fer co-creadors de la nostra vida. No podem partir de zero, això no és possible. Hem d'aprendre constantment, i constantment hem de desaprendre.

L'Escriptura ens proposa desaprendre la por i aprendre la confiança: Jesús diu: "Tingues fe i no tinguis por", "la teva fe t'ha salvat".

L'Escriptura ens proposa desaprendre la idolatria del tenir i aprendre la bellesa i la riquesa de la senzillesa de Jesús. Diu sant Pau: "Jesucrist, ell que era ric, es va fer pobre per enriquir-nos amb la seva pobresa". És la seva pobresa el que ens enriqueix.

L'Escriptura ens proposa desaprendre l'horitzó esquifit en què vivim tancats per por a la mort i aprendre l'esperança de ser "fets a imatge de l'existència eterna de Déu", com diu el llibre de la Saviesa.

La fe ens fa passar del "plor als crits de joia", com diu el salm. De la desconfiança a la confiança en Déu que pot mudar les nostres penes en joia. Un Déu que, com diu el Deuteronomi, s'alegra de la nostra felicitat.

QUI ESTIMA LA PRÒPIA VIDA, LA PERD

LLORENÇ SAGALÉS

¿Com coneixerem Déu i la vida eterna si no aprenem a despullar-nos de la pròpia vida, a regalar-la, i ens intentem alliberar de la tirania del “jo”? A tots els grecs de l'evangeli de Jn 12,20-33 que pugem a Jerusalem per “veure” Jesús, però que es miren massa a si mateixos, ocupats i absorbits pel seu petit món, el Senyor els interpel·la amb el seu estil habitual tan provocador: “Els qui estimen la pròpia vida, la perden, i els qui no l'estimen en aquest món, la guarden per a la vida eterna”. No és precisament això el que s'esperava escoltar. ¿Qui és per a Jesús aquell “qui estima la pròpia vida”? Sens dubte, és aquell que viu tan replegat sobre si, que ja no se li acut estimar fora de si mateix; només sap tenir tendresa cap a la seva pròpia persona, fins al punt que és incapaç d'interessar-se per qualsevol altra cosa que no sigui ell mateix. El nostre món

està ple d'aquesta miopia espiritual. Com de sensibles som a allò que ens afecta a nosaltres, quanta necessitat experimentem de reconeixement i atenció per part del món, però com de sords a les veus i els patiments dels homes! Ens commovem i emocionem segons el nostre estat d'ànim, som esclaus del sentimentalisme i no ens costa res plorar amb una imatge o amb una música qualsevol. Però som tan egocèntrics... Nosaltres som la nostra unitat de mesura, ho mesurem tot pel que ens aporta o complau. Si prestem un servei, busquem que sigui conegut, fins i tot amb discreció hipòcrita; i gairebé sempre espereu una mateixa satisfacció per la nostra entrega o per la nostra mateixa pregària. Si anem cap a la santetat o la perfecció no és per alegrar Déu, sinó per nosaltres i per la nostra pròpia glòria, és a dir, per vanaglòria. I si la vida no ens dóna la pau i

la felicitat com a compensació per la nostra pietat i honradesa, ho trobem injust, com si Déu estigués en deute amb nosaltres. Ens hem convertit en la finalitat de les nostres vides i hem enviat Déu de passeig. Busquem el propi plaer i intentem evitar qualsevol trobada amb el dolor; hem perdut la noció de gratuïtat, o millor, ens hem perdut i extraviat en la tristesa. “El qui estima la pròpia vida, la perd”.

Això és el que Jesús està cridant a aquells homes que se li han acostat. Però ell voldria a més llençar-nos a allò etern. Per això els diu que “el qui no s’estima la pròpia vida en aquest món, la guarda per a la vida eterna”. Amb això, el que Jesús està intentant és que ens oblidem de nosaltres mateixos, que deixem de situar-nos en el centre de l’univers i de jutjar-ho tot segons la mesura de la nostra mesquinesa. ¿Com percebrem la caritat de Crist, com el seguirem en la seva benaurada passió d’amor,

si no aprenem a negar-nos a nosaltres mateixos (abnegació) i a no parilitzar-nos per la por a la creu? Els cristians només ens alliberarem de l’enveja i de l’egoisme, si aprenem a morir cada dia al nostre “jo” mundà: si ens resistim al que ens agrada i sedueix, i si vencem la nostra repugnància a patir per amor a la veritat. ¿Com voleu que contagiem amor per allò sobrenatural als qui ens envolten, com voleu que donem testimoni de la gràcia, si estem presos pels sentits, per les passions, per tots els enganys i aparences del món? La caritat, l’amor gratuït als altres, és el que supera la nostra ignorància de Déu i ens prepara per a la vida eterna. Si Déu és amor, només el coneixerem si no ens reservem per a nosaltres i aprenem a estimar. Llavors és quan comencem a semblar-nos a Ell i comencem, per fi!, a estimar-nos a nosaltres mateixos, però com ens estima Déu, amb el seu mateix Amor.

L'ESPIRITUALITAT DE SANT FRANCESC EN SANTA ISABEL D'HONGRIA

ENRIC EMO

Sant Francesc i Santa Isabel són contemporanis. Sant Francesc neix l'any 1182 i mor el 1226 a l'edat de quaranta-quatre anys. Santa Isabel neix el 1207 i mor el 1231 als vint-i-quatre anys.

Hi ha moltes coincidències rellevants en els fets i l'espiritualitat de Sant Francesc i de Santa Isabel. Veurem con Santa Isabel rebé la influència dels franciscans als qui ajudà a establir-se a Turíngia.

Santa Isabel fou una de les primeres santes de la família franciscana, inclosos homes i dones. El papa Gregori IX la canonitzà, després de Sant Francesc i Sant Antoni de Pàdua. Només havien transcorregut quatre anys des de la mort d'Isabel i abans de la canonització el poble ja la venerava espontàniament.

Cadascun dels dos sants, Francesc i Isabel, té un entorn social determinat que lògicament introdueix diferències en les seves respectives vides. Els dos provenen d'un estament ric i privilegiat. Sant Francesc és fill d'un mercader ric, no pas noble, en el context de la revolució de les comunes a Itàlia que pregonava la igualtat, encara que desvirtuada perquè els rics ho eren molt més que els pobres. Aquest moviment arrabassà privilegis de naixença als nobles, perquè ja no es requeriria ser-ne per governar les ciutats.

En canvi, Santa Isabel és filla de rei i esposa del gran compte quasi sobirà de Turíngia, territori que pertanyia a l'Imperi Romanogermànic. Simplificant, l'Imperi abastava les actuals Alemanya, Àustria, Bèlgica i els Països Baixos. Turíngia era un dels territoris governats per ducs o equivalents –com el gran comte– que eren els aristòcrates de més dignitat de l'Imperi.

L'emperador no governava directament els seus feus. Sovint els ducs feien la guerra a l'emperador. Així doncs, Santa Isabel pertany a un entorn on, a més de la riquesa, privilegia l'honor, l'orgull d'estirp i el poder.

Tanmateix, sota les diferències hi ha una experiència i una espiritualitat compartida. Veiem diversos fets i valors de St. Francesc que també es donen en Santa Isabel:

Sant Francesc respecta i atén la diversitat de situacions de vida: fundació de l'OFS. Vida penitencial

Sant Francesc funda els germans de la penitència, l'Orde Franciscà Seglar. Els primers seglars, després d'escoltar la prèdica del sant, volien seguir-lo, però eren dones i homes casats o en altres circumstàncies. St. Francesc els hi va demanar de no abandonar les seves cases i pobles i els donà una forma de vida específica per viure l'evangeli des de la seva condició seglar¹.

Santa Isabel viu l'evangeli intensament com a seglar i penitent. Primer com a promesa del gran compte de Turíngia. Després, dins d'un matrimoni cristià feliç, ple d'amor i respecte entre els cònjuges. Sabem que a la santa li agradava arreglar-se quan el seu marit tornava d'un viatge. Marit i muller compartien la devoció cristiana. El marit, el gran Comte Lluís, comprenia i acceptava l'exigència de vida de la seva dona. Un fet notable és que en aquella època el matrimoni no era ben vist com a camí de santedat. Els ideals eren la virginitat, el martiri o la vida monacal. En la butlla de canonització, el Papa Gregori IX farà constar la novetat que suposava el fet del matrimoni de la santa.

En aquest punt cal remarcar que Santa Isabel fou germana de la penitència, nom que llavors prenién els franciscans seglars. Aquesta condició de vegades ha estat discutida. El seu director espiritual, Conrad de Marburg, no era franciscà. Li fou suggerit per l'Església, que volia tenir cura de la seva vocació com a persona de rang reial. Cal tenir present que en aquella època els franciscans eren contraris a exercir de directors espirituals.

Però molts fets, escrits i testimonis avalen el franciscanisme d'Isabel. Resumidament, ella i el seu marit cediren una cape-

lla als primers franciscans que arribaren a Turíngia i que era prop del seu castell. Abans de ser dirigida per Conrad, Isabel es relacionà amb els frares menors i seguí la seva predicació. Diversos testimonis relaten que va professar prenent l'hàbit gris dels germans de la penitència i que després el duria. La santa posà sota l'advocació de Sant Francesc l'hospital que fundà a Marburg. Des del segle XIII la tradició franciscana l'ha considerat sempre una de les seves santes més rellevats, patrona del Terç Orde Regular i del Seglar. I per acabar, consta que Sant Francesc va regalar a Isabel un seu mantell atenent el suggeriment del Cardenal Hugolí, protector dels franciscans i després Papa Gregori IX. La història del suggeriment i del mantell està ben documentada i avui la relíquia es custodia al convent dels caputxins de París.

Santa Isabel va seguir la predicació dels frares franciscans al poble: la penitència entesa com abandó de la vida mundana, la pregària, la mortificació i les obres de misericòrdia, aspectes tots ells molt presents a la vida de la santa.

1. Anònim de Perusa 41; Floretes Capítol XVI.

Sant Francesc ven els teixits luxosos del pare en benefici dels pobres

Sant Francesc ven els cars teixits amb què comerciava el seu pare per reconstruir l'església de Sant Damià i donar els diners als pobres².

Santa Isabel, regent del seu marit que es troba de viatge, obre els graners de la cort per alimentar el poble afamat. Quan encara és a la cort, posa una tenda sota del seu castell per atendre els desvalguts. Ven les joies i vestits de la seva propietat i dona els diners als pobres. Els alimenta. Fila llana per vendre-la i donar els diners als necessitats.

El pare denunciarà a Sant Francesc davant del Bisbe d'Assís i el sant deixarà la seva família i es posarà sota la protecció de l'Església³. A la mort del marit, la cort expulsarà Isabel. La seva conducta resultava escandalosa per contrast amb els

2. 1Cel 8 i 14; Llegendes dels Tres Companys 19-20.

3. 1Cel 8 i 14; Llegendes dels Tres Companys 19-20.

privilegis i l'acumulació de patrimoni dels senyors de l'època. Santa Isabel, voluntàriament, no vol tornar a la cort del seu pare on és princesa. Els dos sants escolliran deixar els privilegis anteriors i fer-se pobres.

Sant Francesc surt de la família rica per seguir Déu en la pobresa i la minoritat

Hem vist com la denúncia del pare desencadena que el sant es posi sota la protecció del Bisbe i abandoni definitivament la seva família per continuar el seu camí de seguiment del Crist sense impediments. Sant Francesc s'acollirà a la santa pobresa que l'igualava als més petits i pobres⁴. Treballarà amb les mans per subsistir⁵.

A l'opulenta cort de Turíngia, com a gran comtessa, Santa Isabel és austera. Vesteix amb senzillesa, atén processons descalça i públicament posarà la seva corona als

4. 2Cel 55 i 87.

5. 1Regla 7, 1-9; Testament 20.

peus del Crist crucificat, humilment i en un acte de fe, no volent ostentar una dignitat del món que no és res davant del Crist.

Quan la cort l'expulsa –encara que hi ha biografies que defensen que Santa Isabel va marxar voluntàriament– la santa es troba al carrer sense res. Peregrina amb els seus fills d'un lloc per estar-se a un altre: l'estable d'una fonda, la casa d'un home que la maltracta. Demana almoïna. Per pròpia voluntat, no es refugia a la cort del seu pare, el rei d'Hongria. Quan el pare li envia un noble important per endur-se-la de tornada al seu país, ella no voldrà. El noble s'escandalitza en veure-la filar perquè aquesta tasca humil no s'escau a la filla d'un rei. Més endavant, el pare de la santa i Conrad de Marburg amb el suport de l'Església, aconseguiran que se li torni la dot. Era una quantiosa suma de diners. La santa repartirà una part als pobres i amb l'altra construirà hospitals per atendre els desvalguts.

A l'hospital de Marburg viurà una vida molt senzilla, per exemple habita una casa molt humil com la de la gent corrent de l'època. Atendrà personalment els malalts, especialment els més repugnants. Els nens li diran mare. Cuinarà, fregarà plats i cosirà, desatenent a les serventes que li demanaven que no ho fes.

L'atenció als pobres, malalts i desvalguts en els que veu el Crist, es basarà en l'amor però també en la intel·ligència. Quan era gran comtessa en temps de crisi ja havia repartit eines entre el poble, ja que valia més una canya de pescar que un peix. Fora de la cort estructurarà la misericòrdia en hospitals i fundarà un grup de dones penitents que en tindran cura.

En la minoritat, Francesc i Isabel segueixen el Crist. Tal com ens diu Sant Pau a Filipencs 2,6: "Ell, [Jesús] que era de condició divina, no es volgué guardar gelosament la seva igualtat amb Déu, sinó que es va fer no res".

Sant Francesc té cura dels leprosos

Sant Francesc es troba amb els leprosos i els besa a la boca⁶. Ens diu que aquests malalts abans li feien fàstic però després li produïen un sentiment de dolçor⁷. Sant Francesc es dedica a cuidar dels leprosos i així ho demanarà als frares menors⁸.

Santa Isabel allitarà un malalt al seu jaç. Ja vídua i fora de la cort, fundarà hospitals. Ella mateixa atendrà i rentarà els malalts més repugnants.

Sant Francesc porta l'Evangelí a la vida i la vida a l'Evangelí

El nostre sant vol seguir el Crist de manera literal, segons l'Evangelí⁹. Els seus valors són els del Crist.

A Marc 8,34-35 diu Jesús: "Si algú vol venir amb mi, que es negui a ell mateix, que prengui la seva creu i que em segueixi. Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi i per l'evangelí, la salvarà".

I a Mateu 16,21 Jesús explica a l'home ric que vol la perfecció: "Si vols ser perfecte, ves, ven tot el que tens i dona-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel. Després vine i segueix-me."

Santa Isabel, com Sant Francesc, complirà aquests ideals evangèlics. De ben jove anirà progressant en el despullament interior i exterior, espiritual i material, fins arribar a negar-se ella mateixa i donar la vida, en el sentit de dedicar-la completament al Senyor i als desvalguts. La santa donarà tots els béns i la seva vida als pobres i malalts.

En la resta d'epígrafs veurem com la vida de la santa s'ajusta a l'Evangelí.

6. 2Cel 9.

7. Testament 1-3.

8. Sant Bonaventura, Llegendes Major 1, 6; 1Cel 103; Espill de Perfecció 44.

9. Testament 14-15.

Fraternitat

Sant Francesc viu en fraternitat, entre germans, a la manera del Crist i els deixebles¹⁰.

Santa Isabel també forma una fraternitat amb les seves dames, serventes i companyes. També viurà en fraternitat fora de la cort i als hospitals fundats per ella. Moltes de les seves companyes de la cort la seguiran.

De primer, les germanes professaren prometent obediència a Conrad de Marburg que esdevingué visitador de la fraternitat. Era una forma admesa d'ingrés a l'orde de la penitència. Els visitadors no calia que fossin franciscans. Més endavant, amb l'expulsió de la cort, Santa Isabel i les germanes faran una professió solemne a la capella dels franciscans, prop del castell de Wartburg, la mateixa que els havia cedit, posant les mans sobre l'altar i prenent l'hàbit gris de penitent. Aquesta era una altra forma de fer la professió en aquell temps.

10. Testament 14 ; 1Regla 2.

Pregària i a l'ensems, vida activa

Sant Francesc és un home de pregària profunda i constant¹¹. Al convent, de camí i en els eremitoris dedicats a la contemplació¹². Però també és un home d'acció que predica¹³, té cura dels leprosos¹⁴ i posa pau quan hi ha disputes¹⁵.

Com Sant Francesc, Santa Isabel és una dona de pregària. Casada, es lleva del llit durant la nit per pregar. Els testimonis que la conegueren expliquen diversos episodis d'intensa pregària en què la santa passava del plor a l'alegria en contemplació del Senyor. També pregava pels altres. Es coneixen casos de conversió per la seva pregària, com el d'un jove que li va demanar que pregués per ell. Arribà un moment que el noi li va suplicar que no pregués més, car sentia una escalfor que el cremava per dins.

Diuen que quan acabava de pregar el seu rostre irradiava una resplendor meravellosa. Les seves companyes donen testimoni d'episodis místics. Li van sentir dir coses com: "Si Tu, Senyor, vols estar amb mi, jo estaré amb Tu i no em separaré mai de Tu".

Però Santa Isabel no volgué recloure's en la clausura d'un monestir. Dugué una vida activa, amb les seves germanes de fraternitat, consagrada als pobres i malalts abans i després de la fundació dels seus hospitals.

Sant Francesc fou un promotor de pau

Coneixem episodis de pacificació, per exemple aquell en què Sant Francesc negocià la pau entre el bisbe i el podestà

11. Carta a tots els Fidels, segona redacció 21.

12. 2Cel 98.

13. 1Cel 55; Llegendes de Perusa 108; Llegendes Major 12,2.

14. 1Cel 17.

15. 2Cel 89.

d'Assís que estaven enfrontats¹⁶ o la seva marxa del campament dels croats per parlar amb l'enemic, el soldà¹⁷.

De santa Isabel no ens consten episodis semblants. Però fou una gran defensora de la justícia, requisit d'una pau veritable. Per exemple, a la cort es negava a menjar cap aliment que no tingués la garantia que no havia estat obtingut per la força o amb males arts, com era freqüent a l'Europa medieval. També la cura del poble en moments de crisi o l'atenció als pobres malalts és justícia predicada per Jesús quan ens parla del judici final.

La Perfecta Alegria

La paciència i l'alegria en les tribulacions, fruit d'un gran despullament i de l'amor de Déu, és característica de Sant Francesc¹⁸.

Santa Isabel exerceix l'alegria. Per exemple, quan fa cantar un *Te Deum* després de quedar-se sense béns i abandonada, expulsada de la cort. O quan suporta el menyspreu dels vilatans. S'explica que, pobra en els carrers d'Eisenach, es creua amb una dona a la que havia ajudat. Aquesta dona la llença al fang i Santa Isabel sent la perfecta alegria. Quan era insultada i menyspreada pels nobles de la cort que la tractaven d'estúpida i boja o li censuraven que havia oblidat el marit ben aviat després de la seva mort, ella s'ho prenien amb paciència i alegria.

Les seves serventes, en realitat germanes, expliquen la joia i la pau que desprenia Isabel. I narren que de vegades plorava serenament. També, que després de donar diners als pobres els deia que havien de fer feliços els homes i a continuació els oferien cervesa. Les serventes afirmen que

la gerra de cervesa no es buidava per més que n'aboqués. És aquest el miracle que elles relaten.

Isabel, amant esposa del seu marit, santificant el matrimoni. Enamorada del Senyor. Donada als pobres i malalts que estimava de tot cor. Seguidora de l'Evangeli. Plena d'espiritualitat franciscana. Valenta fins a configurar una forma de vida femenina activa desconeguda fins llavors per l'Església. No és en va la patrona del Terç Orde Regular i Seglar.

Fonts:

- *San Francisco de Asís. Escritos – Biografías – Documentos de la Época*, BAC 399.
- "Declaraciones de las cuatro sirvientas" a *Santa Isabel de Hungría*, SALVADOR CABOT ROSELLÓ, Ed. Franciscanas TOR 2006, p. 253-276.
- *La leyenda de Oro para cada día del año. Vidas de todos los Santos que venera la Iglesia*, ANÒNIM, revisat pels Pares de la Companyia de Jesús.
- *Hemos Creído en el Amor*, Carta con motivo del VIII Centenario del Nacimiento de Santa Isabel Princesa de Hungría (1207 – 2007); Fr. Ilija Živkovic, TOR Ministro General, Encarnación Del Pozo, OFS Ministra General; Sr. Anisia Schneider, OFS President CFI – TOR.

16. Llegendes de Perusa 84.

17. Floretes 24.

18. 2Cel 125; Lloances al Déu Altíssim 4; Floretes 8.

EL BATEIG DEL GRAN RABÍ DE ROMA

FRA FREDERIC RAURELL

Més enllà de la polèmica

Eugeni Zolli, gran Rabí Cap de Roma del 1938 fins a l'alliberació dels alemanys en el 1944, es convertí al cristianisme catòlic el 13 de febrer de 1945. Fou batejat amb el nom d'Eugenio, el nom del papa aleshores regnant, Pius XII (Eugenio Pacelli). L'esdeveniment fou clamorós: execrat pels jueus, la figura de Zolli esdevingué un símbol controvertit i polèmic, certament no per la seva voluntat, sinó principalment pels esdeveniments tràgics que havien colpit la comunitat jueva de Roma (genocidi de les Fosse Ardeatine).¹

Una autobiografia que reencén el debat

L'any 1957, en els Estats Units, apareix una autobiografia de Zolli amb el títol *Before the dawn* ("Abans de l'alba"). Era un període en el qual eren nombroses les conversions de protestants i jueus a l'Església catòlica. En aquest mateix any el rabí Zolli havia estat invitat per a una sèrie de conferències bíbliques arreu d'Itàlia i dels EEUU, amb evidents intencions apologetiques.

L'interès per la controvertida figura del rabí convertit al catolicisme de tant en tant es torna a encendre, habitualment per polèmiques instrumentades. Generalment apartat a l'àmbit jueu, Zolli també quasi desaparegué d'entre els catòlics des-

prés dels anys del Concili Vaticà, i durant l'estació de diàleg del catolicisme amb el judaisme, evidentment perquè la complexa personalitat del convertit destorbava.

Però en la recent intensificació de les relacions entre catòlics i jueus s'han posat les premisses per un nou interès pel que fa a Israel Zoller (després Eugenio Zolli). Simptomàtic fou així l'èxit que conegué a França a l'any 2001 un llibretó tan apassionant com modest, d'una jueva esdevinguda catòlica: JUDIT CABAUD, *Il rabbino che si arrese a Cristo*, Roma, San Paolo, 2002, en la versió italiana. Aquesta versió ha conegut un gran èxit editorial, malgrat el silenci dels grans rotatius.

És interessant observar el tipus d'exegesi de Zolli, veure com aplica la filologia i l'etimologia en la seva aproximació del text bíblic. En el primer llibre publicat després del baptisme ens presenta la seva lectura etimològica de la paraula "hebreu". Escriu Zolli:

Fra tutte le opinioni espresse da tanti autorevoli studiosi intorno all'origine della parola 'ibhri, quella che più ci persuade è la derivazione dal verbo 'abhor (passare). La Bibbia, nei momenti più solenni della sua narrazione, non si lascia sfuggire l'occasione di ricordare la venuta dei proavi del popolo *me'ebher ha-Jaden* ("dal di là del Giordano"). "Al di là del Giordano stavansi i vostri padri *ab aeterno*" (Gios. XXIV, 2), esclama Giosuè. Perché adunque il nome più comune per designare il popolo della Bibbia non dovrebbe essere questo appellativo geografico? [...] È interessante rilevare ancora una volta

1. El personatge que descrivim és Israel Zoller (després Zolli). Neix a Brody, Polònia el 1881. Després de la primera Guerra Mundial esdevé rabí cap a Trieste, i ensenya en la Universitat de Pàdua. En 1938 és nomenat rabí cap de Roma. En 1945 és batejat i ensenya llengua i literatura hebrea a la Sapienza i al Pontifici Institut Bíblic. Mor en 1956.

che il nome *'ibhrim* ricorre nella Bibbia là ove gli Ebrei parlano di se stessi agli estranei, come per dire: per voi, autoctoni, noi siamo dei forestieri [...] degli stranieri.²

Segons aquesta explicació, els “hebreus” en els seus orígens són una confederació d’“estrangers” que creu en un Déu únic i escolta les paraules dels profetes.

Zolli s’allarga comentant la qüestió del profetisme bíblic:

Il profetismo apre la via all’universalismo: non soltanto Israele, ma tutti i popoli stanno sotto la protezione di Dio. Per uno storiografo egiziano i “maledetti stranieri” non sono che un mezzo per accrescere la potenza dei faraoni. Il profeta biblico vuole Israele al servizio della salute di tutti i popoli, vuole che Israele sia una benedizione per tutte le nazioni della terra. Il profeta del popolo diventa profeta dei popoli, dell’umanità intera. Il profetismo porta con sé un nuovo modo di concepire la storia del mondo: tutto

ciò che è espressione di potenza sulla terra, si tratti di un singolo o di uno Stato, sarà spezzato. Gli oppressori sono uno strumento nella mano potente e giusta di Dio; i prepotenti non lo sanno. Il profeta lo sa, lo comprende e lo annuncia. La ricchezza è potenza, ma anche questa potenza resterà frantumata, polverizzata. Iddio ama i poveri e gli uomini dal cuore infranto.³

Zolli sembra voler mostrar les bases bíbliques de la seva opció cristiana a través del profetisme:

In realtà un po’alla volta la luce del profetismo in Israele va oscurandosi. Nel popolo però vive sempre ancora l’attesa del profeta vero e del Messia vero. Il popolo assiste, vede, ammira, adora Gesù nella sua vita, nella sua parola, nella sua opera redentrice, nella sua potenza risanatrice, nel suo spirito di sacrificio, ed allorché il Maestro domanda ai suoi discepoli che cosa si dica di lui ora in uno o in un altro degli

2. E. ZOLLI, *Antisemitismo*, Roma 1945, p. 21s.

3. E. ZOLLI, *Guida all’Antico e Nuovo Testamento*, Garzanti, Milano 1956, p. 35.

strati del popolo, si sente dire: “Dicono che tu sei uno degli antichi profeti risorto”. Il popolo si dimostra di una sensibilità rara: dopo secoli in cui non si udiva più la voce di un profeta grande e vero in Israele, il popolo di Israele cerca e trova in Gesù il ritorno alle antiche, gloriose e luminose fonti del profetismo.⁴

Zolli accentua la consideració que els seguidors d'aquell profeta hebreu, Jesús, són hebreus. I fa notar que, malgrat tot, molts semblen haver oblidat que els seguidors d'aquell profeta jueu són jueus. Però molts semblen haver oblidat aquest aspecte arribant a formular absurds “lògics” com el d'acusar de deïcidi al poble que li donà la mare, el pare i la ciutadania.

Ens sembla legítim suposar que Zolli tenia una visió hebrea del cristianisme i, per això mateix, molt d'acord amb les Escripures. La seva exegesi bíblica manifesta rigor científic i sòlids coneixements lingüístics.

Zolli avesat a llegir la Bíblia en hebreu era molt sensible al problema de les traduccions, tal com podem comprovar en el que segueix:

Con la prima traduzione della Bibbia dall'ebraico in latino, S. Girolamo mirava a mettere nelle mani dei cristiani un testo sicuro e fedele all'originale e ciò a scopi anzitutto apologetici, cioè per via delle dispute con gli Ebrei. [...] Per eseguire il lavoro S. Girolamo si serviva di versioni greche, ricorrendo talvolta a consigli di dotti rabbini. L'inizio dell'opera fu difficile, ma poi la versione si diffuse come indica appunto la denominazione “volgata”. Gli amanuensi si permisero, come spesso avviene, delle variazioni;

4. E. ZOLLI, *Guida all'Antico e Nuovo Testamento*, pp. 46-47.

ecco perché in base alle decisioni del Concilio Tridentino fu pubblicata, sotto Papa Sisto V, nell'anno 1590, una nuova edizione detta “sistina” che Papa Clemente VIII ritirò facendo stampare un'altra edizione detta “Clementina”, la quale viene considerata come la Bibbia autentica della Chiesa cattolica. Il compito di una edizione critica della Volgata è ora affidato all'Istituto di S. Girolamo in Roma.⁵

Zolli sap que a l'home només li és donat de contemplar la Veritat, de cercar-la però no de conèixer-la. Zolli veu el pont que uneix les dues tradicions en un reconegut únic, com és únic el Déu de les fes monoteistes. Ell segueix aquesta via sabent que és el seu recorregut personal, en l'esperança que als dies obscurs pugui seguir la llum d'una nova albada.

Com a gran rabí de Roma (1937-1945) fou testimoni del tràgic tribut de sang que la comunitat hebrea de Roma vessà, al costat d'un nombre no inferior de cristians, a les Fosse Ardeatine.⁶ Aquesta gran tragèdia el turmentà tota la resta de la seva vida. Zolli havia ja viscut les tràgiques experiències dels *progroms* dels russos i dels alemanys a Polònia.

A propòsit d'aquesta terrible matança de jueus és útil la lectura de F. Coen.⁷ En el 1939 la comunitat jueva de Roma cridà Zolli, atesa la seva sòlida preparació filosòfica i exegètica. El nostre personatge era temperamentalment reser-

5. E. ZOLLI, *Guida all'Antico e Nuovo Testamento*, pp. 61-62.

6. La barbàrie homicida a les Fosse Ardeatine també es rabejà contra els cristians, el nombre dels quals assassinats era una mica superior al dels jueus.

7. F. COEN, *16 Ottobre 1943. La grande zazzia degli Ebrei di Roma*. Ed. La Giuntina, Firenze 1993, principalment a les pp. 43-56.

vat, més aviat introvertit, un xic fred. Això es notarà en les seves relacions amb la comunitat. Zolli havia viscut les tràgiques experiències dels *progrom* i coneixia els brutals excessos de l'antisemitisme de nazis i soviètics. Des dels anys 1930... havia ajudat molts pròfugs procedents de l'Alemanya i d'Àustria, que arribaven a Itàlia, on la situació no era tan greu contra els jueus. En una audiència que el Papa Pius XII concedeix a l'heroi protector dels jueus, el caputxí P. Marie-Benoît de Paris, el Pontífex li parla de Zolli, i el rabí de Roma i el caputxí es troben al convent de Via Sicília de Roma, 159.⁸ Aquí el P. Marie-Benoît es féu amic del Gran Rabí de Roma, que jo també vaig tractar, el Dr. Elio Toaff, que sobre el nostre caputxí escriu en francès:

“Je crois que dans toute l'Europe, il n'y a eu personne qui a su faire ce que fit le Père capucin Marie-Benoît, avec une largué de vue et une abnégation exceptionnelle, au mépris même du danger de la vie.”

Gràcies a la seva bella autobiografia *Before the dawn*, després publicada en italià *Prima de l'alba* (Roma 2004), la figura del rabí de Roma esdevingut catòlic, més enllà d'injustes polèmiques en part jueva i d'infantils i devotes apologies de part catòlica, es dibuixa en la seva fascinant i dolorosa complexitat per a ser restituïda a la història. Des de la recuperació del text original italià, durant molts anys inèdit, les coses han canviat. Els que han curat l'edició, Alberto Latorre i el nét de Zolli, Enrico de

8. Marie-Benoît havia sigut director espiritual del Collegio Internazionale San Lorenzo. A Marsella treballà heroicament per salvar jueus de la barbàrie nazi, i convertí el convent en una sinagoga. Cf P. TARCISIUS, *Un capucin "Pere de Juifs"*, Paris 1991.

Bernart, que reflexiona sobre dos ponts que emergeixen en el relat; el comportament de l'avi durant els tràgics mesos de l'ocupació nazi i de la relació del rabí Zolli, perseguit per la *Gestapo* i que s'amaga en el Vaticà sota la protecció del Papa Eugenio Pacelli, Pius XII. Pel que es veu de les ratlles del nét Enrico Bernart, Zolli probablement no deuria ser una persona gaire simpàtica, segons es dedueix d'una referència al seu nomenament com a rabí cap de Trieste: “Io so meglio amare che farmi amare.”

Colpit molt aviat per dures desgràcies familiars, el jove jueu polonès era un estudiós reservat i turmentat, de no fàcils relacions humanes, però molt sensible i atent a la psicologia, i fins i tot a la psicoanàlisi. Zolli per temperament era reflexiu i místic, com palesen algunes esplèndides i emocionants pàgines de la seva autobiografia *Before the dawn* (en italià *Prima de l'alba*). Fou plenament conscient de l'imminent desastre que amenaçava no solament la comunitat hebrea, sinó tota Itàlia, com ho demostren les seves entrevistes amb el caputxí francès, protector dels jueus, el P. Marie-Benoît de Paris. Malgrat això, fou objecte d'incomprensions i pesats atacs injustos de persones com Dante Almansì i Ugo Foà.

Zolli volgué ser batejat amb el nom d'Eugenio, però ell mateix escriu que no es convertí en senyal de reconeixement pels “innombrables actes de caritat i humanitat de Pius XII vers la meua persona i la de tants altres jueus” (*Prima de l'alba*, p. 168). I diu Zolli: “nessun eroe della storia ha mai comandato un esercito più combattuto e più eroico di quello che fu guidato nella battaglia condotta da Pio XII in nome de la carità e dell'umanesimo cristiano”.

Escrit des de 1947, el relat d'Eugenio Zolli, *Prima de l'alba*, és sobretot, el relat d'una passió per Déu en Crist.

CAL AMAGAR EL BÉ PERQUÈ NO ES PERDI

KAJETAN ESSER

Admonició 28

Benaurat el servent que al cel tresoreja els béns que el Senyor li mostra i no mira de manifestar-los als homes amb el delit del guany, ja que l'Altíssim mateix manifestarà les seves obres als qui li plaurà. Benaurat el servent que guarda al seu cor els secrets del Senyor.

Introducció

En les seves *Admonicions* Francesc procura sempre mostrar als seus germans com han de ser les seves relacions amb Déu, de manera que responguin adequadament a l'acció salvífica de Déu sobre l'home. La seva preocupació en aquestes "paraules de santa amonestació" és mostrar encaridament als qui el segueixen com han de viure, segons la seva condició de servents de Déu, en el Regne de Déu; dit amb altres paraules, com han de comportar-se com a fills de l'obediència en la presència de Déu Pare (cf. 1 Pe 1,17). No per casualitat utilitza tantes vegades Francesc en les seves *Admonicions* l'expressió bíblica "servent de Déu". Doncs el que vol posar de manifest en tots aquests apotegmes és que Déu, el Senyor, és el centre inviolable, el nucli de la nostra vida. Per això no es cansa de manifestar als seus seguidors com han de servir en tot a Déu en pobresa i humilitat, en obediència i amor. Perquè sempre que l'home és pobre davant Déu, sempre que està disposat a servir Déu i els homes per Déu, sempre que obeeix Déu i s'entrega a Ell en caritat agràida, Déu és el centre de la seva vida. En una vida d'aquestes característiques Déu pot ser el Senyor, la voluntat del qual es compleix en tot, perquè l'home ha acollit el senyoriu de Déu. En una vida semblant ha arribat, per tant, el Regne de Déu.

Tot això exigeix que l'home accepti enterament l'acció salvífica de Déu, la gràcia de Déu. Per a això ha d'estar obert a Déu i a la seva santa operació. Aquesta acció de la gràcia divina, aquests dons amb freqüència ocults de l'amor de Déu, Francesc els anomena encertadament els "secrets del Senyor", *secreta Domini*. Són secrets de Déu, del Senyor! Secrets que realitza Déu, el Senyor! Secrets que Déu, el Senyor, el seu autor i amo, vol que es mantinguin en secret. Francesc pensa aquí sens dubte en aquelles gràcies que són fonamentals per a la vida en l'amor, la vida que uneix Déu, el Senyor, amb l'home, el seu servent, aquella vida que eleva l'home i el fa col·laborador de Déu, partícip de l'amor de Déu, encara que sigui una vida que l'home no mereix ni té cap dret a exigir. No obstant, sabem amb quanta facilitat oblida l'home aquestes dades tan fonamentals, i s'atribueix el que li pertany a Déu i és propietat absoluta de Déu. Per això llegim en la darrera *Admonició* de sant Francesc:

"Benaurat el servent que al cel tresoreja els béns que el Senyor li mostra i no mira de manifestar-los als homes amb el delit del guany, ja que l'Altíssim mateix manifestarà les seves obres als qui li plaurà. Benaurat el servent que guarda al seu cor els secrets del Senyor. (cf. Lc 2,19.51)" (Adm 28).

Amb aquesta benaurança Francesc assenyala un gran perill per al Regne de Déu en nosaltres. Aquest perill és més gran ja que s'amaga sota aparences de santedat. Molts cops s'emascara tan subtilment que és molt difícil de reconèixer, fet pel que cauen en ell fins i tot cristians pietosos. Francesc vol advertir-nos i protegir-nos davant d'aquest perill en la darrera de les seves *Admonicions*. I ho fa, un cop més, de la seva manera, proclamant una darrera benaurança del pobre d'esperit: la benaurança de "Déu, tot en tots" (cf. 1 Cor 15,28).

I. La nostra pietat és obra de Déu

Francesc indica amb molta freqüència, no només en aquesta *Admonició*, que l'home tendeix, des del pecat original, a apropiat-se sempre de tot. L'home voldria apoderar-se de tot, fins i tot de la pietat,

fins i tot d'allò que Déu realitza en nosaltres. I quan actua així, es torna infeliç, ja que s'oposa a Déu en comptes de tributar-li l'honor que Déu mereix. Això explica per què Francesc comença l'*Admonició* 28 dient:

Benaurat el servent que al cel tresoreja els béns que el Senyor li mostra...

Un cop més ressona l'expressió "Benaurat el servent de Déu", que hem sentit tantes vegades. En el present cas podem resumir-la de la següent manera: benaurat i feliç el qui sempre i en tot retorna a Déu el que és de Déu i dona a Déu el que és de Déu; benaurat i feliç l'home que no atempta contra la propietat de Déu com van fer els nostres primers pares en el paradís, provocant la desgràcia sobre la humanitat sencera, i com fa

tot home cada cop que peca. Però de la benaurança i la felicitat que aquí enalteix Francesc participarà només l'home que no vulgui apropiari-se del que és propietat de Déu.

Francesc té el profund convenciment que, a la nostra vida, tots els béns li pertanyen a Déu. Tot bé és propietat de Déu, que és qui parla i qui actua en nosaltres. Francesc no es cansa de repetir-ho als seus seguidors. En aquesta *Admonició* afegeix una dada nova: hem de tresorerar en el cel el bé que Déu ens ha mostrat i ens mostra. No ha de ser propietat nostra en aquest món: Déu vol donar-nos-el definitivament quan Ell mateix, que és el nostre únic premi i el nostre únic bé, se'ns entregui plenament en el seu Regne. Per això, no ens ha estat donat encara com a propietat definitiva sinó com a penyora dels béns futurs, en esperança. Per tant, no hem de voler retenir-lo; al contrari, hem de retornar-lo a Déu, amb la finalitat que Ell ens el guardi per al dia de la glorificació.

Aquest ensenyament tan important per a la vida espiritual, i sobretot per a la vida d'oració, Francesc no només l'inculca als seus germans sinó també als qui volen viure seguint la seva espiritualitat. On més clarament ho exposa és en el següent exemple, que és potser la millor explicació de l'*Admonició 28*:

“Quan en l'oració el servent de Déu és visitat pel seu Senyor amb alguna nova consolació, cal que aixequi els ulls al cel abans d'acabar-la i digui amb les mans juntes: Senyor, m'heu enviat del cel a mi, pecador, aquesta consolació i dolcesa; jo us la restitueixo per a que vós me la guardeu; no vull ser lladre del vostre tresor.” I deia encara: “Senyor, arrabasseu-me el vostre bé en aquest món i reserveu-me'l pel futur.” I continuava: “Cal comportar-se de tal manera que, quan hom surt de la pregària, es mostri davant els altres tan pobrissó i pecador com si no hagués obtingut cap

nova gràcia.” I explicava: “A voltes, per un avantatge mediocre, en provocar el nostre benefactor a no ser generós en el futur, es perd un tresor inestimable.” (2 Cel 99).

Els exemples i apotegmes aquí recollits mostren clarament la gran preocupació de Francesc per l'ensenyament contingut en la darrera de les seves *Admonicions*, i quanta importància li concedeix. Aquest ensenyament és un component essencial de la pobresa franciscana, tal com ell l'entenia. Per això segueix dient:

“...i no mira de manifestar-los als homes amb el delit del guany...”

Francesc es torna aquí molt pràctic. És conscient –així ho mostren nítidament les paraules que acabem de citar– de les amenaces que pesen sobre el bé de Déu en la vida de l'home. És perfectament coneixedor de la facilitat i rapidesa amb què l'home, inclòs el cristià i sobretot el cristià, cau en el risc d'enorgullir-se apropiant-se d'algun bé en la seva vida, *manifestant-lo als homes amb el delit del guany*, fent públiques les gràcies de Déu davant els altres, en espera de rebre el seu reconeixement i la seva lloança, com si fossin mèrits propis, com si li pertanyessin a ell: “Jo puc pregar i meditar”; “Jo puc fer això o allò”; “Això no té cap dificultat per a mi”. Manifestacions com aquestes o altres semblants són, sens dubte, les expressions més ingènues d'aquella ànsia de reconeixement i aplaudiment. I no són gens estranyes. Amb tot, l'ànsia de vanagloriar-se i vantar-se de la pròpia vida espiritual sol manifestar-se amb més dissimulació i encobriment. S'accontenta amb insinuacions, però aquestes són tan òbvies que qui les escolta no pot menys que fer-se una bona opinió de nosaltres. L'altre ha de quedar-se amb una bona imatge nostra. A aquesta manera d'actuar, o a altres semblants, Francesc les anomena pel seu nom: són un robatori a Déu. Això és

ser *lladres del tresor de Déu*. Perquè l'home que actua així pretén apropiari-se del que és propietat de Déu. S'adorna, com diu l'adagi, amb "plomes alienes". S'enalteix a costa de Déu. I això s'oposa a la pobresa d'esperit, a l'esperit dels "pobres" als qui ha estat promès el Regne de Déu (Mt 5,2). Mentre tingui semblant pretensió, el franciscà no ha abandonat tot ni s'ha entregat del tot. Vol reservar-se per a ell part de la seva vida de pietat i vol viure la vida de pietat pel seu propi compte. A qui així viu no pot aplicar-se-li l'expressió *Benaurat el servent de Déu...*, *Benaurat el pobre d'esperit...*

En aquesta *Admonició* de sant Francesc resulta evident que ens trobem davant el mateix Vivent primordial. Preguar, fer el bé, la vida espiritual en el seu conjunt no són, per a Francesc, una tasca o una prestació que l'home realitza amb una finalitat determinada o en moments concrets, quelcom, per tant, que pot en certa manera ser objecte "d'avaluació". Al contrari, tot això és un "entrar en relació" personal i viva amb Déu, que és el qui té la iniciativa. *Ell* és el qui col·loca el fonament. *Ell* és el qui ens capacita per a fer quelcom, per a dir quelcom. Reconèixer en amor i respecte aquesta actuació de Déu, la seva obra per la nostra salvació, i respondre-li en amor i acció de gràcies, això és viure girats ver *Ell*, això és viure en *Ell*. Tot això constitueix la vida espiritual, que es desenvolupa en l'oració i culmina en la trobada sempre viva amb *Ell*.

"...ja que l'Altíssim mateix manifestarà les seves obres als qui li plaurà."

Hi ha persones que afirmen manifestar els dons del Senyor per a major glòria de Déu, per a lloar-lo i mostrar les seves obres tal com són. No volem negar-lo sense més. De fet, l'experiència de sant Francesc l'impulsa a basar la seva benaurança i exhortació sobre aquesta frase, a primera

vista sorprenent: *perquè l'Altíssim en persona manifestarà les seves obres als qui li plaurà*. Salta a la vista que Francesc sap com de perillós és aquest voler *mostrar les obres per a glòria de Déu*. Francesc, sens dubte, no estaria d'acord amb certes pràctiques de la vida espiritual, amb estadístiques i diaris espirituals. Està convençut que si Déu vol aconseguir amb la seva acció quelcom a la nostra vida, no necessita de la nostra col·laboració: Si *Ell* ho vol, *Ell* trobarà els mitjans i camins per a *manifestar les seves obres als qui li plaurà*. *Ell* ho revelarà i donarà a conèixer quan i com vulgui. Els franciscans, profundament convençuts que som indigents i mendicants davant Déu, de les mans de qui rebem agraïts tot com l'almoïna, l'únic que hem de fer és deixar, amb humilitat i obediència, que l'obra de Déu es porti a terme en nosaltres i, amb pobresa d'esperit, tornar-li tot a *Ell* en lloança i acció de gràcies. La resta depèn d'*Ell*, està a les seves mans.

"Benaurat el servent que guarda al seu cor els secrets del Senyor (cf. Lc 2,19.51)".

En aquesta paraula està tot resumit un cop més. I mostra de manera conclusiva que el nostre comentari de l'*Admonició 28*, segons el pensament de sant Francesc, és correcte. Així és com ell vol que s'entengui. El text d'aquesta darrera benaurança al·ludeix a Maria, l'humil *Esclava del Senyor*, que conserva totes les coses en el seu cor (Lc 2,19.51), i que en el seu *Magníficat* engrandeix el Senyor, sense atribuir-se ni reservar-se res per a ella mateixa (Lc 1,46-55). Igual que Maria, també nosaltres, com a *servents de Déu*, hem de *guardar els secrets del Senyor en el nostre cor*, en actitud d'acció de gràcies joiosa i desbordant, perquè són *propietat exclusiva de Déu*. Si ho fem així, podran créixer i desenvolupar-se en nosaltres. I col·laborarem, com

Maria, l'Esclava del Senyor, en la realització del Regne de Déu. Així, en aquesta pobresa amarada de gratitud i en aquesta resposta plena d'amor és com podem participar en el Regne de Déu. Aquesta és la pobresa que ens "ha constituït en hereus i reis del Regne dels cels", la "porció que condueix a la terra dels vivents" (2 R 6,4-5). "La pobresa és la veritable investidura del Regne dels Cels, la seguretat de la seva possessió i com una santa pregustació de la futura benaurança (*Sacrum Commercium* 3). En ella tenim la felicitat dels servents de Déu, pobres i despresos.

II. Guardem els secrets de Déu en el nostre cor

No és errat pensar que el concepte de pobresa interior amb què conclou Francesc les seves *Admonicions*, el "Càntic dels Càntics" de la "pobresa d'esperit", no sigui massa conegut, ni tan sols en la família franciscana. Quan es parla de la pobresa de sant Francesc i segons sant Francesc, sol pensar-se en la "pobresa material", en

la "pobresa de béns temporals". En aquest cas, es considera la pobresa només en la seva vessant econòmica. I què fàcilment es converteix llavors en un motiu d'orgull, en ocasió per a l'arrogància! Per això l'importa tant a sant Francesc la pobresa interior. Les breus indicacions de tipus pràctic que presentem a continuació, poden llançar un raig de llum clarificadora.

1. En la nostra manera de parlar és on més fàcilment apareix fins a quin punt hem assimilat i convertit la pobresa interior en una actitud de la nostra pròpia vida. ¿Parlem molt sobre nosaltres mateixos? ¿Ens col·loquem –oberta o encobertament– en el centre de la conversa?

Podem preguntar-ho d'una altra manera: ¿Sabem escoltar el pròxim en silenci, sense al·ludir a les nostres pròpies dificultats, vivències, experiències? ¿Quants cops aprofitem la manifestació d'una dificultat per part del pròxim per a parlar de nosaltres mateixos? El *delit del guany* fa pràcticament impossible un diàleg autèntic i disposat a ajudar l'altre. El qui és *servent*

del seu propi jo no pot ajudar fraternalment els altres com a *servent de Déu*. Per això, si es té semblant actitud el Regne de Déu en nosaltres corre un greu perill.

2. Com se sap, Francesc parla poques vegades sobre la castedat. Però, ¿no brolla aquesta *Admonició* d'una actitud delicada i casta? ¿No es reflecteix en ella aquesta castedat interior que “no es despulla davant de qualsevol”, que no exposa en públic els secrets de Déu i menys encara en les pàgines impreses? En aquest àmbit és necessari tenir un tacte molt fi per poder discernir què és el que, a la llum del servei al Regne de Déu, convé o no convé manifestar. ¿Es retira Déu de la nostra vida quan no pot confiar-nos els seus secrets? Francesc respon a aquesta pregunta amb un sí ben clar.

3. ¿Guardem, com Maria, els secrets de Déu en el més íntim del nostre cor? Un escriptor eclesiàstic afirma que Maria ho portava tot en el seu cor, no en la seva boca (*conferens in corde non in ore suo...*). De la mateixa manera, el que el servent de Déu ha de fer no és parlar, sinó viure del que Déu fa en ell, sense atribuir-se res a ell mateix i restituint tot, amb la paraula i

l'exemple, a l'altíssim Senyor Déu, de qui és tot bé (cf. Adm 7,4).

III. Nota conclusiva

Amb aquest comentari a l'*Admonició* 28 finalitzem les nostres meditacions sobre les “paraules d'amonestació” del nostre pare sant Francesc. Són, en el seu conjunt, autèntiques “paraules d'or”. Són apotegmes plens de profunda saviesa pràctica, paraules de valor incalculable, que només van poder brollar de l'experiència vital d'un sant. Les paraules del Sant d'Assís són més valuoses que totes les seves altres relíquies! Ens demostren que Francesc és un mestre experimentat de la vida cristiana. Podem confiar-nos a ell en els punts més importants de la nostra vida franciscana, en la pietat, en l'ascesi, en la configuració i en el comportament de la nostra vida cristiana. Les “paraules de santa amonestació” de sant Francesc són realment “l'espill de perfecció” del franciscà. Contemplem-nos sempre en aquest espill, per corregir-nos i canviar la nostra vida. Si així ho fem, el Sant que ens va regalar aquest “espill de perfecció” serà cada cop més el que desitja i ha de ser per a nosaltres: el nostre Pare sant Francesc.

PREGÀRIA D'UN NOI DE JANUSZ KORCZAK¹

Sé que no s'han d'exigir regals.
A més, no és pas de Tu que els
espero. Em penso que no espero res de Tu, però
el meu oncle l'altre dia em va prometre un rellotge, si
treballava bé a l'escola. Així que fes tan sols
que se'n recordi. Per la meua part estic disposat
a fer tots els esforços, i així quina diferència hi ha
que me'l doni ara o més tard? És que ja
n'he parlat als companys, però ells no em creuran del tot
fins que no els el porti. Són ben capaços
de burlar-se de mi i de dir que he mentit.
Ajuda'm, Déu, és fàcil per a Tu, perquè
pots fer tot el que vols. T'ho suplico,
petit bon Déu meu!

Perdona'm els pecats, perquè en torno
a tenir alguns sobre la consciència. Altra vegada
m'he acabat d'amagatotis tot un pot de confitura. He fet mofa
d'un geperut pel carrer, he mentit als companys com
si la mare em deixés anar a dormir a tal i quina
hora. I a més he fumats ja per dues vegades i he dit sovint
renecs gruixuts. Però sé prou que m'ho perdonaràs,
perquè Tu ets bo; i ja fa temps que ho lamento,
creu-me.

També jo voldria ser bo, i no me'n surto;
o m'enrabió sovint o em deixo arrossegar estúpidament
pels altres, perquè no es creguin que em faig enrere, a voltes
senzillament m'avorreixo i llavors em pica de fer just el
contrari del que se'm demana; encara que més endavant
ho hagi de lamentar. Perquè en el fons
no sóc pas un mal noi.

No és que me'n vulgui vantar, però Tu saps
– perquè ho saps tot – que n'hi ha de pitjors que
jo. Potser no dic sempre la veritat,
però el que és ells menteixen cada cop que obren
la boca. I roben. Ja és la segona vegada
que desapareix el meu esmorzar, i no trobo enlloc
el meu llapis ni tampoc el meu quadern

d'escriure. Són ells que m'han ensenyat tots els
renecs, tot i que no val la pena dir-t'ho
donat que no m'agrada venir-te amb històries i que Tu
em coneixes prou com per a això.

Ajuda'm, petit Déu meu, que no t'ofengui més
amb els meus pecats i concedeix-me una vida llarga i
una bona salut, i també als meus pares. I no t'oblidis
de recordar-li al meu oncle la seva promesa, la
del rellotge.

Oi que s'ha de mantenir la paraula donada?

1. J. KORCZAK, *Tot sol amb Déu. Pregàries dels qui mai no resen*, Sam Na
Sam Z Bogiem, Varsòvia 1922. Traducció francesa: Éditions Cane, París
1982.

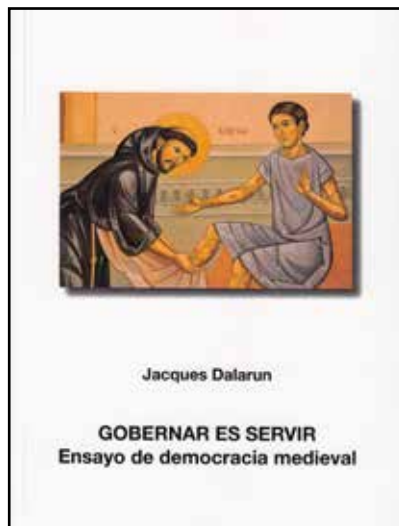
DONES SILENCIADES. EL LLEGAT DE SOR EULÀRIA ANZIZU (1868-1916) AL MONESTIR DE PEDRALBES

CARME AIXALÀ, M. CARME BERNAL, ANNA CASTELLANO

AJUNTAMENT DE BARCELONA, BARCELONA, 2018.

El dia 20 de juny del 1889, Mercè Anzizu i Vila entrava al monestir de Pedralbes com a postulant. Un any més tard va professar com a religiosa i va prendre el nom de sor Eulària Anzizu.. A causa d'una malaltia cardíaca, sor Eulària moriria l'any 1916, als 48 anys d'edat, deixant una forta petjada en la història del Monestir de Pedralbes. Mecenes, historiadora, escriptora i traductora, sor Eulària va aconseguir situar aquest conjunt monumental com una de les millors representacions del gòtic religiós català, en un moment històric, al tombant del segle XX, en el qual el romanticisme va prendre per objectiu desvetllar la consciència nacional del poble i reivindicar la història del país.

Es tracta d'un llibre sorgit a rel de l'exposició que amb el mateix nom es va portar a terme entre el 2016-17 al Monestir.

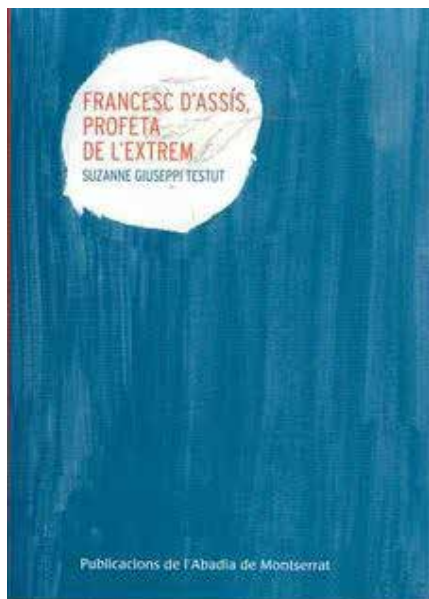
GOBERNAR ES SERVIR. ENSAYO DE DEMOCRACIA MEDIEVAL

JACQUES DARALUN

Ed. Arantzazu, Col. Hermano Francisco 69, Vitoria-Gasteiz, 2018.

En els segles XII y XIII, Domènec de Guzmán, Francesc i Clara d'Assís, entre d'altres, van inventar una manera de governar realment sorprenent. Segons ells, el qui està al capdavant d'una comunitat ha de fer-se el servidor d'aquells als qui guia. Era un deure d'humilitat perfectament codificat. Es donen escenes realment cridaneres on els reformadors de l'Edat Mitjana abaixen els poderosos per exaltar els humils, despullant-se per això de tota traça de poder.

Jacques Dalarun ens ofereix en aquesta obra la seva reflexió personal i argumentada sobre l'exercici de l'autoritat en algunes comunitats religioses medievals. L'estudi se centra en la institucionalització d'aquestes comunitats que, a partir de formes d'agregació espontània de penitents, sense distincions d'estatus, es converteixen gradualment en micro societats en les quals és necessària una distribució de rols i responsabilitats.

FRANCESC D'ASSÍS, PROFETA DE L'EXTREM

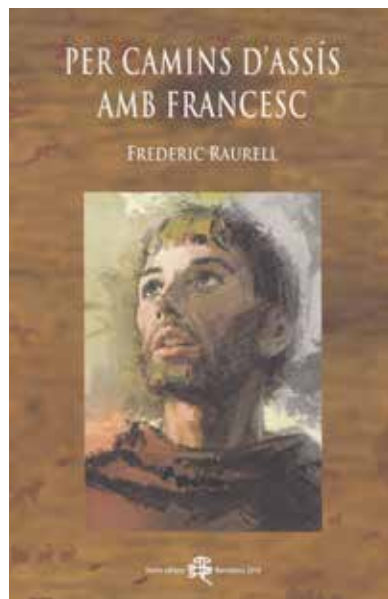
SUZANNE GIUSEPPI TESTUT

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT,
COL. SAURÍ, BARCELONA, 2017.

Francesc d'Assís va voler seguir Jesús el més a prop possible, prenent l'Evangeli de manera seriosa i convertint-se en pobre enmig dels pobres en una època en què molts cercaven enriquir-se. El testimoni de Francesc és sempre actual.

En aquest volum l'autora ens mostra com Francesc fou conquerit per Crist. Poc a poc el Senyor li va fer descobrir el seu itinerari de fe i de vida evangèlica. Quan es gira cap al Senyor Jesús, crucificat per amor, comprèn que ha estat enviat cap els homes per ser testimoni humil i radiant. Al llarg de les seves pàgines podrem descobrir millor la manera com Déu opera en els cors, respectant sempre la llibertat humana.

El llibre mostra les estretes relacions que existeixen entre l'exhortació del papa Francesc "El goig de l'Evangeli" i el sant d'Assís. Existeixen llaços d'unió profunds que mereixen ser assaborits.

PER CAMINS D'ASSÍS AMB FRANCESC

Frederic Raurell

Kame Editors, Barcelona, 2018.

En aquest volum trobarem una aproximació al sant d'Assís, des de diferents vessants: A través d'alguns biògrafs moderns (Raoul Manselli, Giovanni Pozzi, André Vauchez); a través de literats i polítics pelegrins d'Assís (Giovanni Guareschi, Curzio Malaparte, Marco Ramperti, M. Gorbaxov); a través dels caputxins Bernardino Ochino i Joseph du Tremblay. També hi trobem una aproximació a alguns temes franciscans: la relació carisma i institució, l'originalitat de sant Francesc, la relació entre la litúrgia de franciscans i dominics al s. XIII; la relació entre Francesc i Clara i la presentació de santa Clara com a escriptora.

Aquest llibre vol ser una continuació de *Carisma i Institució en l'Experiència de Francesc d'Assís* (Barcelona, 2018) on l'autor analitza les dificultats que visqué el Poverel·lo en el seu temps per voler fer de l'Evangeli un referent de conducta pràctica, i les que visqué el carisma al llarg del temps.

**«...Benaurat el servent que suporta
tan pacientment d'un altre com si fos
de si mateix l'advertiment, l'acusació i
la reprensió...»
(Sant Francesc d'Assís)**